

TURGUT REİS

Turgut Reis, devrinde korku ve dehşet salan bir şöhret olduğu gibi aynı zamanda İtalya, İspanya güzellerinin gönüllerini eşi, onların hayallerini, rüyalarını süsleyen bir varlıktı da...

Uzun boylu geniş omuzlu tam bir erkek güzeli idi. Kendisine çok yakışan düzgün kesilmiş bıyıklarıyla çenesinin ucundaki zarif sivri sakalı, ince düzgün hatlı uzunca simasına bir heybet verirdi. Forsa yaşadığı ıstıraplı günlerini hatırlıyormuş gibi daima sıkıntılı ve kederli idi. Bir kaşının üzerine yıktığı, kendisine has kadifeden kepi, bir omzuna attığı geniş pelerini ile efeli bir görünüşü vardı. Hassas bir ruha, korkusuz bir karaktere sahipti.

Turgut Reis

Hıristiyanlar Turgutçayı, devrin en büyük amirali ve en kudretli bir askeri olarak kabul etmelerine rağmen, onu çekemeyen vezirlerin fitnelerine kanan Kanuni Sultan Süleyman, Turgutçaya şöhretiyle uygun bir devlet hizmeti vermemişti. Bu haksızlığa isyan eden Turgut Reis, devlet hizmetinden ayrılarak peşine taktığı korsanlarla Akdeniz'de levent gezmeğe başladı. İtalya, İspanya sahillerini basıyor, vuruyordu. Turgutçanın korkusundan bu kıyı boylarında şehirler birer baykuş yuvasına dönmüştü. Can kaygusuna düşen halk ya dağlara çekiliyorlar, ya tahkimli kalelere sığınıyorlardı (Muhasebatı Bahriye-i Osmaniye= Süleyman Nutka) Akdeniz'de yalnız Turgut Reis'in fermanı okunuyordu. O, küçük filosu ile Ceneviz donanmasını vuruyor, Venedik filosunu kovalıyor, İspanya'nın muazzam armadasına meydan okuyordu.

Karşılaştıkları zaman Turgutçudan temiz bir dayak yiyen Ceneviz, Venedik, İspanya filoları nihayet Turgut'u yakalamak olmazsa yıldırım üzere birleşmeğe karar verdiler. Ceneviz Amirali Vikont dö Cigalo kumandasında Turgut'a karşı ittifak eden bu üç devletin donanması yüz elli parça, bizim Koca Turgutumuzun mütevazı filosu ise yirmi parça gemiden oluşuyordu. Muazzam Haçlı donanmanın peşine düşmesine rağmen Turgut Reis yine umursamazca geziyor, Akdeniz'in altını üstüne getiriyordu.

1550 yılı sonbaharının bir gününde Turgutça korsan yatağı olarak kullandığı Cerbe Adası'nın Kantara limanında sekiz parça gemisini kıyıya çekmiş, altlarını temizlemek ve yağlamak ile uğraştığı bir sırada uzaktan 150 parçadan oluşan Haçlılar donanmasının geldiğini gördü. Durum tehlikeli, kurtuluş ümidi yoktu. Bu tam bir baskındı, yanındaki reisler, düşmana esir düşmelerinin kesin olduğunu söyledikleri zaman Turgutça kartal bakışlarını düşman gemilerine doğru çevirerek:

Asla... Diyerek kükredi. Hıristiyan kadırgalarının forsallığına nihayet yoktur. Bu ellerim bir daha o küreklere değmeyecektir. Ben o korkalara yapacağımı bilirim.

Reisler bir an düşünceye daldılar. Turgutça acaba ne yapacaktı? Biraz sonra etrafını saracak olan 150 parça geminin arasından nasıl sıyrılıp kurtulabileceklerdi?

Turgut Reis, kısa bir düşünceden sonra reislerin etrafına topladı. Ne yapılacağını anlattı. Reislerin yüzleri güldü. Kurtuluş müjdesini almışlardı.

Haçlı gemiler; Turgutçayı kapana kısırdıklarından dolayı şenlikler yaparak, neşe çığlıkları basarak yaklaşıyorlardı. Limanı kapayan öndeki gemiler Turgutçanın zincire vuruluşunu bir an önce görmek için birbirlerini çığnercesine manevralar yaparak limana dalmaya teşebbüs ettiler. Fakat liman ağzındaki topların gürleyişi karşısında korkarak geri çekildiler. Hesaplarında bu yoktu. Yüz elli parça gemi top menzili haricine çıkıp, liman ağzını kordona alarak demirlediler. Turgut'un kaçmasına imkân ve ihtimal bırakmadılar. Zor kullanmakta ne anlam vardı. Turgutça artık tuzağa düşmüştü. Yüz elli parça geminin arasından kaçıp kurtulması için onun bir şeytan olması lazımdı. Üç dört gün sabır gösterilirse Turgut Reis nasıl olsa açıklıktan teslim olacaktı veya sabırları tükenirse adaya asker çıkararak onu ele geçirmek mümkündü. Haçlı filonun amirali Cigalo sevincinden aklını oynatacak bir hal almıştı. Avrupa hükümdarlarının bile korktukları Turgutçayı esir aldığını kabul ediyor, kazanacağı büyük şöhreti düşünüyordu. Cenova'ya bir gemi göndererek (Hanümanımıza ateşler salıp yakan levent kaptanı Dragut'u gemileriyle beraber tuttuk, aldık) diye etrafa müjdeler saldı. (Tühfetül Kibar fi Esfarül Bihar= Kâtip Çelebi)

Bu haberin gerçek olduğuna şahit olarak Turgut isminin saçtığı kâbustan kurtulmak isteyen korkak soylular, gönüllerine aşk ateşini düşürmüş olan bu efsanevi şöhreti yakından tanımayı arzulayan güzel prensesler gemilere dolarak Cerbe yoluna düştüler.

Limanın ağzını ablukaya almış olan Haçlı filo mensupları çılgınca bir neşe ile Turgut'un teslim olmasını beklerlerken, günün birinde Sicilya'dan gelen bir gemiden aldıkları inanılmayacak bir haberle sarsıldılar. Donakaldılar Sicilya'dan gelen geminin kaptanı heyecanla anlatıyor. Amiral Cigalo da gözleri yuvalarından fırlamış bir halde bu olmayacak hikayeyi dinliyordu.

Turgut'u zincire vurulmuş durumda görmek için kadırgalarla yola çıkmış olan soylular, prensesler yolda Dragut'un hücumuna uğrayarak gemileriyle beraber esir düştüler.

Amiral beyninden vurulmuş gibi sarsıldı, rengi sarardı, kaptanı tartaklayarak:

Bu olmaz diyordu, Turgut Reis, şuracıkta elimizdedir. Yüz elli parça geminin arasından görülmeden kaçmasına imkân yoktur. Ve Kantra Limanı'nı gösterdi. Orada yüksek bir tepede bulunan süslü büyük bir çadırı işaret ederek boğulur gibi:

İşte dedi. Turgut'un çadırı... Kendisi de oradadır.

Kaptan ısrar etti:

Dragut'u gözlerimle gördüm. Benim teknem de hücumu uğrayan kadırgalar arasında idi. Teknemin yürük oluşundan ve kargaşalıktan faydalanarak onun pençesinden kaçabildim.

Amiral gene inanmadı. Sicilyalı kaptanı yanına alarak gemisiyle hemen Kantra Limanı'ndan içeri aldı. Bu sefer de gözlerine inanamıyordu. Orada ne Turgut Reis vardı ne de gemiler... Avucunun içinde bildiği ve yakaladığını Avrupa'ya ilan ettiği Turgut gemileriyle beraber kaybolmuş, Haçlı donanmayı rezil etmişti. Bu nasıl olmuştu?

Piri Reis'in Kitab-ı Bahriyesi'nden Cerbe Adası

Adayı çepeçevre abluka etmeyi akıl etmeyen düşmanın bu akılsızlığından faydalanan Turgut Reis, gemilerini kızaklar üzerinde karada çektirerek, adanın öbür tarafından denize aktarmış ve kendisini esir görmeğe koşanları karşılayıp esir etmişti. Bu suretle şöhretine yaraşan zarif bir oyun göstermişti. Turgut'un bu oyunundan, soyluların üzüldüklerine elbette ki şüphe yoktur. Fakat gönülleri Turgutçanın hayali ile alevlenmiş olan güzel prenseslerin bundan üzüntü duyduklarını sanmıyoruz. Kim bilir, belki de sevinenler bile olmuştur.

Turgutçanın Cerbe'den kurtuluşu Avrupa'da duyulunca Hıristiyanlar elbette Turgut sihir bilir. Kuru yerde gemiler yürütür diye hayret ettiler. (Tuhfet ül Kibar)

Bu olaydan sonra şöhreti büsbütün artan Turgut'u Kanuni Sultan Süleyman devlet hizmetine davet etti; kendisine hiç de layık olmayan Karheli sancağını verdi.

Fakat Sadrazam Rüstem Paşa çekemediği ve kıskandığı Turgut'u ortadan kaldırmak için bahaneler arıyordu. Bir gün Turgut Reis, kendisini selamlamayan bir Venedik gemisini yakalayarak yakınca, bunu Turgut Reis aleyhine bir olay yapan Rüstem Paşa, hesap sormak üzere Turgut'u İstanbul'a çağırttı. Turgut bir tuzağa düşürüleceğini kavrayarak isyan bayrağını çektiği gibi Septe'den dışarıya yelken açtı. İki sene serazat dolaştı, şöhretini Atlantik yalılarına kadar yaydı.

Trablus'un fethine niyet eden Kanuni Sultan Süleyman bu işi ancak Turgut'un başaracağını bildiğinden, Turgut Reis'in gönlünü almak üzere ona bir Kuran ve bir altın kabzalı kılıç hediye göndererek Trablus'u fethettiği takdirde Beylerbeyliğini kendisine vereceğini bildirdi.

Turgut Reis koştu geldi. Denizde Osmanlı Donanmasına rehberlik ederek karadan askeri kudretini göstererek Trablus'u fethetti. Fakat derya kaptanı makamında bulunan, sadrazam kardeşi Sinan Paşa, Turgut'u makamına rakip gördüğü için Trablus Beylerbeyliği'ne kendi adamlarından olan Hadım Murat Ağa'yı tayin etti. Bu harekete kızan Turgutça hemen Osmanlı donanmasından ayrılarak beraberindeki korsan gemileriyle batıya dümen kırdı. Fakat bu arada büyük bir olay oldu. Koca Osmanlı Donanması da Turgut'a tabi olarak peşine takıldı. (Tuhfet ül Kibar) Kanununun derya kaptanı tek başına komik bir duruma düştü. İşin kötü bir şekil aldığı görülen Turgut Reis, Osmanlı donanmasının büyüklerini etrafına toplar. Padişahın arzusunu yerine getirerek Trablus'u fethettiğine göre artık kendisinin serbest olduğunu lakin Osmanlı Donanmasının devlet hizmetinden ayrılarak levent gezecek olan kendisine tabi olmasının doğru olmayacağını açıklayarak komutanları iknaa çalıştı. Ancak bunlara laf anlatmak mümkün olmuyordu. Onlar da direliyorlar, İstanbul'a dönmeleri için Turgut'un da beraber gelmesini şart koşuyorlardı. Durumun sarpa sardığını gören Turgutça çarnaçar kabul ederek Osmanlı Donanmasıyla beraber İstanbul'a döndü.

Kanuni Turgutçayı huzuruna kabul ederek Trablus Beylerbeyliğini verdi. Fakat Turgut Reis saraydan çıkar çıkmaz Sadrazam Rüstem Paşa Kanuni'ye sokularak (Padişahım: Turgut kulunuz, ben taşrada yetişmişim, dergâhı muallâ hizmetinde bulunmayı istemem demektedir.) diye (Esfar-ı Bahriye-i Osmaniye Mehmet Şükrü) ne yaşına, ne de sakalına yakışmayan koca bir yalan uydurup Kanununun iradesini geri aldirarak Turgut'a tekrar Karlıeli sancağını verdirdi. Buna çok canı sıkılan Turgut Reis, bu makamı kabul etmedi. Uğradığı haksız ve çirkin davranışı bir türlü kabullenemeyen aslanımız, Kanununun yolunu kollamaya başladı. Bir gün padişah Edirne'ye giderken, Turgut yolunu kesti. Kanununun binmiş olduğu hayvanın dizginlerine yapışarak, her şeyi göze almış bir adam korkusuzluğuyla:

Padişahım, düşünceniz böyle midir? Trablus'u bana söz vermemiş miydin?

Kanuni bir an düşündü ve:

Turgut doğru söyler kendini Paşa ettim. Trablus Beylerbeyi yaptım.

Dedi. Gazaları tarih sayfalarından taşan bu yüce amiralimiz 1485 yılında Bodrum'un Karabağ köyünde doğmuştu. 22 Haziran 1565 tarihinde de Malta'nın

kuşatması sırasında şehit düşmüştür. Turgut da Barbaros gibi İmparatorluk tacını süsleyen iri pırlantalardan biriydi.¹

---

¹ Tefik İnci tarafından hazırlanan "Deniz Tarihimizin Şeref Sayfaları" adlı kitaptan alınmıştır.